Buigen voor beton

Een architectuurwandeling door Tokio

Tokio biedt een eclectische mix van bouwstijlen. De hoofdstad van Japan lijkt op het eerste gezicht in beton gegoten en met elektriciteitsdraden aan elkaar geknoopt. Toch barst de stad bijna uit haar voegen van architectonische hoogstandjes. Een aantal van deze juweeltjes ligt verstopt langs een 8,6 kilometer lange architectuurroute - een wandelroute langs onder andere een toren van Legoblokken en een tempel in de vorm van een ruimteschip.

Tekst - Robert de Koning (www.journeylism.nl)
Beeld - Ellen Linnenkamp (www.journeylism.nl) / Masaya Yoshimura - Nacasa & Partners

> Geschilderd op het grootstedelijk canvas van antracietkleurig cement <

Binnen huist de kunst, buiten de stad in de Mori Arts Center Gallery

Tokio Japan

Roppongi Hills is het deels groene gezicht van het nieuwe Tokio

De deels in de grond verzonken 21 21 Design Sight van Tadao Ando

Oorlog, verstedelijking, schaarste. Dit, en niet een fetisj voor beton, vormen het fundament onder Tokio. Het oude Edo werd in de Tweede Wereldoorlog verzwolgen door vuur. Maar ze herrees. Als een feniks richtte zij zich op. Vrede arriveerde en de economie kwam tot bloei. Al snel veranderde schaarste aan middelen in schaarste aan ruimte. Ruim zeventig jaar nadat de laatste brandbommen vielen, wonen er dertien miljoen mensen in deze mierenhoop. Anno 2016 is Tokio een doolhof waar iedereen zo gedisciplineerd door elkaar kriolelt, dat de stad een groot organisme lijkt. Sommigen zien bij hun eerste kennismaking niet meer dan een grijs gezicht, opgemaakt met neon lipstick. Anderen verdwalen in het ondergrondse labyrint van de metro. De meesten vinden na een paar dagen echter de weg. Zij volgen hun neus en stappen door de *noren* heen een *izakaya* binnen. Schuiven al gebarend aan bij een Sumo-training in Ryogoku. Zien talloze animaties in het straatbeeld en begrijpen de boodschap. Ontdekken architectonische iconen, die zijn geschilderd op het grootstedelijk canvas van antracietkleurig cement.

Droomstart

De Nakagin Capsule Tower, ontworpen door Kisho Kurokawa in 1972, is een droomstart voor een architectuurwandeling. De toren bestaat uit 140 individuele pods. Legoblokken van tien vierkante meter per stuk. Ontworpen voor alleenstaande *salarymen*, was Kurokawa's futuristische hersenspinsel het gebouw van de toekomst. Nakagin is modulair. De *pods* zouden eens in de 25 jaar worden vervangen door nieuwe modules. Maar helaas, 46 jaar na de voltooiing is er nog geen enkele capsule vervangen. Dat is pech voor de bewoners, maar geluk voor bezoekers. Via AirBnB kun je namelijk terug in de tijd reizen en een kamer boeken in een van de topstukken uit Tokio's moderne architectuur collectie.

Darth Vader

Iets verderop, 2,6 kilometer om precies te zijn, staat nog een icoon uit de jaren zeventig. Ook dit lijkt een decorstuk uit een sciencefictionfilm. De Shakaden Reiyukai-tempel lijkt op een ruimteschip dat midden in Tokio gecrasht is. De tempel werd in 1975 gebouwd door de Reiyūkai, een vredelievende afsplitsing van het Boeddhisme. Je kunt hier gratis Japanse les volgen en een acht meter hoge, uit het hout van een duizend jaar oude boom gehouwen Boeddha bewonderen. Behalve haar vorm heeft de tempel nog een bijzondere eigenschap. Het dak, door sommigen de helm van Darth Vader genoemd, is een reservoir gevuld met vierhonderdduizend liter water voor niet nader genoemde noodgevallen.

Buitenaards leven

Nog meer *aliens* vind je op twintig minuten lopen van de Shakaden Reiyukai in de tuin van het Mori Arts Center Gallery. Dit museum voor moderne (Japanse) kunst is gevestigd in de Mori Tower. Toren en museum maken deel uit van Roppongi Hills, dat geldt als voorbeeld voor het nieuwe Tokio: een mix van groen, cultuur, kunst en water. Water vol

> De Shakaden Reiyukai-tempel lijkt op een ruimteschip dat midden in Tokio gecrasht is <

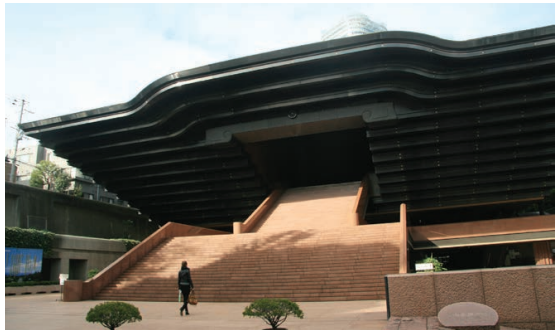

De 'helm van Darth Vader' bevat maar liefst vierhonderdduizend liter water

Licht speelt een belangrijke rol in Tadao Ando's werk

buitenaards leven. De voorouders van de Medaka-visjes in de Roppongi Hills Garden Pond werden namelijk gekweekt aan boord van de Space Shuttle *Columbia*. Tweeënvijftig verdiepingen boven de ruimtevisjes heb je een uitzicht van 360 graden over Tokio. Afhankelijk van je standpunt staat op een steenworp afstand de Eiffeltoren. Rood-wit geschilderd en een paar meter hoger dan de Parijse evenknie wordt de kopie hier Tokyo Tower genoemd. Net als in de Franse hoofdstad kun je ook hier omhoog. Het uitzicht vanaf de op 155 en 250 meter hoogte gelegen observatieplatforms is vrijwel hetzelfde als dat vanaf de Mori Tower.

Meester van de ruimte

Weer met beide benen op de grond is het een kwartier wandelen naar de 21 21 Design Sight. Het designmuseum is een creatie van de beroemdste architect van Japan: Tadao Ando. Deze meester van de ruimte is bekend om zijn minimalistische werken, die gebouwd lijken met licht. Ando's '21 21' schuurt tegen Tokyo Midtown aan. Midtown is een nieuw en luxe winkelcentrum met behalve oog voor mode ook aandacht voor kunst in het Suntory Museum of (Japanese) Art, de (graphic) Design Hub en de Fuji Film Square-fotogalerie. Ook het Ritz-Carlton is hier gevestigd. Dit is een Hyatt-achtige omgeving, waar je in de huid van Bill Murray kunt kruipen. Met een cocktail voor je neus en Tokio aan je voeten beleef je hier je eigen *Lost in Translation*-moment.

Route

Start: Nakagin Capsule Tower - 8 Chome-4-6 Chuo, Ginza
Reiyuka Shakaden Temple - 1-7-8 Azabudai, Minato-ku
Roppongi Hills - 6 Chome-11-1 Roppongi, Minato-ku
Mori Arts Center Gallery - 6 Chome-10 Roppongi, Minato-ku
Tokyo Midtown - 9-7-1 Akasaka,
21 21 Design Sight - 9 Chome–7 Akasaka, Minato-ku
Baisoin Temple - 2 Chome-26-38 Minamiaoyama, Minato-ku
Harajuku Protestant Church - 3 Chome-42-1 Jingumae, Shibuya
Finish: Omotesando - 5 Chome-5-2-6 Minamiaoyama, Minato

Ook Tod's koos voor een beeldbepalend uithangbord in Omotesando

Tokio Japan

St. Mary's Cathedral doet denken aan haar naamgenoot in San Francisco

St. Mary's Cathedral

Op 3 Chome-13-2 Sekiguchi in de wijk Bunkyo huist een kathedraal die doet denken aan San Francisco. Gezegend met dezelfde naam als haar Amerikaanse evenknie staat St. Mary's Cathedral hier sinds 1964. Kenzo Tange tekende voor het veertig meter hoge godshuis. Beton is het primaire bouwmateriaal en de architect wond hier geen enkel doekje om. Zeker aan de binnenkant is het ontwerp overdonderend in al haar eenvoud.

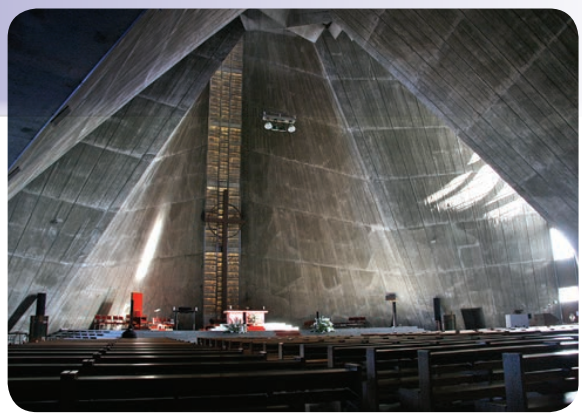

Beton en licht innig verstrengeld binnen in St. Mary's Cathedral

Goddelijke architectuur

Met cocktails en hors d'oeuvres achter de kiezen, gaat het 45 verdiepingen naar beneden en twintig minuten in noordwestelijke richting naar 2-26-38 Minami. Op deze plek wordt al meer dan 350 jaar gebeden. Sinds 2003 gebeurt dit in een gebouw met een zeer modern uiterlijk. Aan beide zijden van de toegang houdt wuivend bamboe de wacht. Na het passeren van de oude, houten poort verschijnt een kantoorachtig pand van staal en glas: de Baisoin Tempel. Vijfhonderd meter verderop heeft een andere religie, het christendom, zich ook een modern jasje aan laten meten. In een van de nauwe straatjes van Shibuya staat de Harajuku Protestant Church. Op het eerste gezicht bestaat de kerk uit vloeiende lijnen, die in hun zoektocht naar licht de zon lijken te volgen. Maar het gebedshuis is opgetrokken uit symboliek. Zeven pilaren staan voor de zeven dagen van de schepping en de zeven kerken van de Oriënt. Het licht, dat overvloedig binnenstroomt, refereert aan de Heilige Geest. En kijk je, voor zover dat in de smalle straat mogelijk is, van een afstand naar de façade, dan herken je de hand van God, die zich uitstrekt om de mensheid te raken.

Bij Cartier staat de tijd niet stil wat betreft winkelarchitectuur

Omotesando

De finish van deze architectuurroute is te vinden in en om Omotesando, de haute-couturewinkelwijk van Tokio. Modehuizen als Dior, Prada, Cartier en talloze andere merken zetten de afgelopen jaren opzienbarende gebouwen neer. De een nog mooier dan de ander. Omotesando Hills, het Audi Forum, Tokyo Plaza, Gyre, Mosaic. 's Werelds bekendste architecten hebben hier hun handtekening gezet te midden van de eerste pennenstreken van aanstormend (Japans) talent. Uitblazen na al dit architectonisch geweld kan met een borrel in de piepkleine bar Van Miyako naast Omotesando Station of door mensen te kijken in het altijd dynamische Yoyogi Park. ■

Bouwwoede

Als paddenstoelen zijn ze de laatste jaren uit de Japanse grond geschoten: moderne, beeldbepalende gebouwen. En met de Olympische Zomerspelen in aantocht zal de bouwwoede niet stoppen. Integendeel; het gezicht van Tokio zal verder veranderen. Zelfs de bekende Tsukiji Fish Market is niet veilig voor de sloopkogel. Westerse architecten zoals Le Corbusier, Frank Lloyd Wright en Philippe Starck drukten tussen 1921 en 1989 al hun stempel op de Japans hoofdstad. Zij bouwden respectievelijk het National Museum of Western Art (7-7 Uenokoen, Taito), het Jiyu Gakuen Myonichikan (2 Chome-31-3 Nishiikebukuro, Toshima) en de Asahi Beer Hall (1, 1 Chome-23-1 Azumabashi, Sumida). Maar er is meer. Want bijvoorbeeld ook het Edo Tokyo Museum (1-4-1 Yokoami, Sumida), het Tokyo International Forum (3 Chome-5-1 Marunouchi, Chiyoda) en het Yoyogi National Gymnasium (2-1-1 Jinnan, Shibuya) zijn de moeite van een bezoek meer dan waard.

Ook Audi heeft met het Audi Forum Tokyo haar best gedaan het gezicht van de stad vorm te geven

Leestips Japan

Marion Tijsseling
Japan
Dominicus, € 23,95

Christopher Goto-Jones
Modern Japan
Amsterdam University Press, € 9,95